Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Верхнеачакская средняя общеобразовательная школа имени А. П. Айдак»
Ядринского района Чувашской Республики

Рассмотрена
на заседании ШМО
Протокол №1

от «30» августа 2022.

Руководитель ШМО

______Яжейкина С.В.

Согласовано
зам. директора по УВР
________С.В.Степанова

от «30 » августа 2022г.

Утверждаю
Директор
МБОУ «Верхнеачакская СОШ» им А П Айдак»
__________ Яжейкина Т.А.

Приказ №236 «30» августа 2022г.

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "ВЕРХНЕАЧАКСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА ИМЕНИ А.П.АЙДАК" ЯДРИНСКОГО РАЙОНА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Подписан: МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ " ВЕРХНЕАЧАКСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА ИМЕНИ А.П.АЙДАК" ЯДРИНСКОГО РАЙОНА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
DN: ИНН=002119003186, СНИЛС=01464605429, ОГРН=1022102628877, STREET="ул. Ленина, 38а", E=vasosh@gmail.com, C=RU, S=Чувашская Республика - Чувашия, L=д. Верхние Ачаки, O="МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ""ВЕРХНЕАЧАКСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА ИМЕНИ А.П.АЙДАК"" ЯДРИНСКОГО РАЙОНА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ", G=Татьяна Анатольевна, SN=Яжейкина, T=директор, CN="МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ""ВЕРХНЕАЧАКСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА ИМЕНИ А.П.АЙДАК"" ЯДРИНСКОГО РАЙОНА ЧУВАШСКОЙ РЕСПУБЛИКИ"
Основание: Я являюсь автором этого документа
Местоположение: место подписания
Дата: 2022-11-07 10:57:33
Foxit Reader Версия: 9.7.1

Рабочая учебная программа по литературному чтению на родном (чувашском) языке для 2 класса на уровне начального общего образования

Составитель Белова Елена Михайловна,
учитель начальных классов высшей категории

Верхние Ачаки – 2022 г

1. **ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ОСВОЕНИЯ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА «ЛИТЕРАТУРНОЕ ЧТЕНИЕ НА РОДНОМ (ЧУВАШСКОМ) ЯЗЫКЕ**

Предметăн пулас результачĕсем

Харкамлăх (личностные):

- ачасем хăйсем вĕренекен пулнине ăнланни, вĕренекенĕн яваплăхне уçăмлани;
- ачасем тăван çĕршыв, тăван халăх, тăван чĕлхе, литература ăнлавсене ăша хывни, хăйсем хăш халăх ывăл-хĕрĕ пулнине ăнланни, вĕсен тăван халăха хисеплес туйăм амаланма пуçлани;
- ачасем таврари пурнăç, этем, çут çанталăк çинчен мĕн пĕлнине анлăлатни, тавракурăмĕ йĕркеленсе пыни;
- харпăр хăй хăтланăвĕсене сăнама-асăрхама, вĕсемшĕн яваплă пулма хăнăхса пыни;
- шкулта, класра, урамра, килте, хăнара хăвна мĕнле тытмаллине, уроксене мĕнле хатĕрленмеллине, ĕç вырăнне хатĕрлемеллине, парта хушшинче мĕнле лармаллине, ĕç хатĕрĕсемпе мĕнле ус= курмаллине, ĕçе тăрăшса, тимлĕ, тирпейлĕ тумаллине ăнланни;
- тимлĕх калăпăшĕ, пахалăхĕ, самантлăх, ятарлă тата ирĕклĕ астăвăмĕ аталанни;
- хайлавсенчи сăнарсен лайăх тата начар енĕсене шута илни;
- пĕчĕккĕн аслисемпе пĕрле ĕçе хăнăхса пымаллине, пурнăçра çак хăнăхусем кирлĕ пулассине ăнланни;
- ĕмĕтленни, вĕренни пурнăçра кирлĕ пулние тавçăрни.
- шкулта вĕренни пĕлӳ пухмалли, аталанмалли, харпăр хăй пурнăçне кăсăклăрах, усăллăрах тума вĕренмелли тĕп мел пулнине ăша хуни;
- ачан кăмăл-сипечĕ çырĕпленсе пыни: ваттисене хисеплемеллине, çынпа ырă пулмаллине, çынсем хушшинче хăвна мĕнле тытмаллине, чĕр чунсене юратмаллине ăнланса илни;
- шухăшлав ăслайĕсем туптанни.

Предметсен пĕрлĕхлĕ результачĕсем (метапредметные)

Пĕлӳлĕх(познавательные):

- итленĕ е вуланă чух мĕнле лармаллине тата урокра кирлĕ хатĕрсемпе мĕнле усă курмаллине пĕлни;
- таврари япаласене, пулăмсене тĕпчес ăнтăлав аталанни;
- таврари япаласемпе пулăмсем çинчен мĕн пĕлнине системăлани: «Тăван çĕр-шыв» ăнлава уçăмлани. Вăл çуралнă вырăн, тăван ял, тавралăх, хăй пурăнакан республика тата çĕр-шыв (Раççей) пулнине ăнланни, унăн культури, мухтавлă çыннисем çинчен пĕлни; çут çанталăк законĕсем, япаласемпе пулăмсем пĕр-пĕринпе çыхăнса аталаннине курни;
- тавралăх енĕсене, япалан вырăнне кăтартма, тавралăхри вырăнне палăртма пĕлни;
- япаласен пĕрпеклĕхне, уйрăмлăхне, вĕсем мĕнпе уйрăлса тăнине курма, палăртма пултарайни;
- ачан тавракурăмĕ анлăланни: çут çанталăкри пулăмсем, çулталăк вăхăчĕсем, çемье, чĕр чунсем, ачасен пурнăçĕ, ĕçĕ-хĕлĕ çинчен тĕплĕнрех пĕлни, тĕнче курăмĕ йĕркеленсе пыни;
- туйăм культури çивĕчленни: кирлĕ вăхăтра пулăшма, мĕн тумалла, мĕнле тумаллине тавçăра пуçлани;
-пысăк, пĕчĕк, тан услăха курни, логикăллă шайлаштарайни;
- вĕренӳ хатĕрĕсенче кирлĕ материала шыраса тупма пĕлни;
- вĕренӳ хатĕрĕсенче панă символсене, модельсене, схемăсене,паллăсене ăнланни;

Йĕркелӳ-хаклав(регулятивные):

- тантăшĕсен тата харпăр хăй ĕçне тищкерейни тата пахалайни;
- тишкерӳ – пĕтĕçтерӳ ĕçне хăнăхни, пĕтĕмĕшлине пайсем çине уйăрма, пайĕсене пĕтĕçтерме пĕлни;
- тĕрĕс курма, япаласен уçлăхри вырăнне палăртма пултарни;
- хăйĕн ĕçне вĕрентекен, юлташĕсем хакланине йышнни;
- вĕрентекен, класпа пĕрле палăртнă задачăна татса памалли тĕрлĕ майсем тупни;
- хăвăн шухăшна ăнлантарса парайни;
- йăнăша курма, пĕр-пĕрне йăнăш тăвасран асăрхаттарма вĕренни;
- ĕç йĕркине, мĕн хыççăн мĕн тумаллине, мĕншĕн ун пек тумаллине тавçăрни;
- ĕçĕн кашни тапхăрне вĕрентекен пулăшнипе хак парса пырайни;

- харпăр хăй ĕçне планлама пĕлни.

Хутшăну(коммуникативные):

- шухăша тĕрĕс те уçăмлă, çыхăнуллă каласа пама тăрăшни;
- текстпа ĕçлеме пĕлни, вулани çинчен çыхăнуллă тата уçăмлă каласа пама тăрăшни;
- ачан пуплевĕ, йăнăша курма, пĕр-пĕрне йăнăш тăвасран асăрхаттарма вĕренни;

-пуплев культури аталанни: пĕр-пĕр япала, пулăм, ĕç çинчен çыхăнуллă, кирлĕ сăмахсемпе усă курса каласа пама пултарни; юлташпа, аслисемпе, ваттисемпе мĕн çинчен тата мĕнле сăмахсемпе усă курса калаçмаллине ăнкарни, кампа калаçнă чух, хăçан, мĕнле сăмахсемпе (сывлăх сунни, тав туни, сывпулашни) усă курмаллине тавçăрни;

- çывăх, хирĕçле, пĕр пĕлтерĕшлĕ, нумай пĕлтерĕшлĕ сăмахсен пĕлтерĕшĕсене тĕрĕсрех, тарăнрах ăнланни, вĕсен ретĕнче кирлине суйлайни;
- сăмахсен куçăмлă пĕлтерĕшне ăнланни;
- чăваш чĕлхинче сăмахсен предложенире çирĕп йĕрке пуррине ăнланни, ăна пуплевре тытса пырайни;
- каласа парассин тĕрлĕ тĕсĕсене (калав, сăнлав, уйлав) пĕлни. Вĕсен тытăмĕпе уйрăмлăхĕсене курма, калавăн тĕрлĕ тĕсне йĕркелеме пултарайни;
- калав темине, тĕп шухăшне палăртайни;
- хутшăну пуплевĕ (диалог) тытăмне, унти предложенисен хăй евĕрлĕхне (ытларах тулли мар предложенисем) пĕлни. Диалог шалашĕ пĕр темăна, пĕр тĕп шухăша пăхăнса тăнине ăнланни. Майĕпен хутшăну пуплевне тĕрлĕ пуплев ситуацийĕсенче усă курма пултарни;
- ушкăнпа ĕçлеме пĕлни;
- сăмах йышĕ пуянланни;
- çынсем тĕрлĕрен шухăшлама пултарнине ăнланни.

Предметăн пайрам (предметные) результачĕсем:

- илемлĕ хайлавсене йышăнма, итлеме-ăнланма малалла хăнăхса пыни;
- «халăх сăмахлăхĕ», «ача-пăча сăмахлăхĕ» ăнлавсене уçăмлама пĕлни;
- чĕнӳ-йыхрав юррисемпе паллашса вĕсене мĕнле тĕллевпе каланине палăртма пултарни, мĕнле йĕркеленине сăнама пĕлни;
- шутлав сăввисем тахçан авал пулса кайнине ăнланни;
- тупмалли юмахсен хăйевĕрлĕхне, тытăмне сăнама пĕлни;
- илемлĕ хайлав мелĕсене (танлаштару, сăпатлантару) уйăрса илме пĕлни, вĕсене тупмалли юмахсенче тупайни; тупмалли юмахсем хайланă чухне çак мелсемпе усă курма пĕлни;
- «юмах» жанрăн хăйевĕрлĕхне   ăнланса илни; юмах логикипе сюжетне сăнама пултарни; юмах тытăмĕн хăш-пĕр вăрттăнлăхĕсене уçăмлама ăнтăлни;
- «илемлĕ литература», «хайлав», «автор» ăнлавсене уçса пама пултарни;
- «калав», «сăвă» ăнлавсене уçăмлайни;
- сăвăласа çырнă хайлавсен тулашĕ, вĕсен хăйевĕрлĕхне сăнаса курма, «рифма», «ритм» ăнлавсене уçăмлама пĕлни;
- сăвăри йĕрке вĕçĕсем сасă тĕлĕшĕнчен пĕр пек янăрани çеç çителĕксĕр, шухăш уçăмлăхĕ те пулмаллине ăнланни;
- калава ансаттăн тишкерме вĕренни;
- сăвăласа çырнă хайлавсене туйма-ăнланма (восприятие) вĕренни;
- автор сăвăсенче тĕрлĕ кăмăл-туйăма палăртнине ăнланни;
- калав мĕн çинчен пулнине ăнланни, калав темине уçăмлама вĕренни;
- калав теми унта мĕн çинчен каланипе çыхăнса тăнине ăнланни;
- илемлĕ хайлавсенчи шӳте ăнланма пĕлни.

ЛИТЕРАТУРА ВУЛАВ ЁСЛАЙ.СЕМПЕ ХЁНЁХЁВ.СЕНЕ Т.Р.СЛЕСЕ ХАКЛАССИ

«5» паллё =акён пек чухне лартмалла% ача текста т.р.с вулать пулсан*

сёмахсене: сасёсене т.р.с: пёсмасёр: сыпёксемпе саспаллисене вырён.пе ылмаштармасёр: сёмахсенчи пусёмсене т.р.с туса: предложенисен в.=.чи чарёну паллисене пёхёнса тив.=л. Чарёнусемпе: интонаципе вулать* текстри палламан сёмахсене асёрхама пултарать* юмаха: калава: сёвва п.р-п.ринчен уйёрма: вулани тата текстри \керч.ксем =инчен й.ркипе: =ыхёнуллён каласа пама: в.рентекен ыйтёв.сем тёрёх текстпа .=леме п.лет* сёнарсен .=.семпе хётланёв.сене сёлтавлама пултарать* пёхмасёр каламалли сёвё текстне =ир.п п.лет: ёна т.р.с те палёртуллё: тив.=л. интонаципе каласа парать?

«4» паллё =акён пек чухне лартмалла: ача вуланй текста ёнланать пулсан*

1 - м.ш =ур=улта п.р тик.сс.н: сёмахсене вакламасёр (йывёр сёмахсене сыпёкласа): минутра 25 сёмахран кая мар вулать*

2 -м.ш =ур=улта п.р тик.сс.н: сёмахсене вакламасёр (йывёр сёмахсене сыпёкласа) минутра 40 сёмахран кая мар вулать*

«3» паллё =акён пек чухне лартмалла: ача м.н вуланине в.рентекен пулёшнипе =е= ёнланса илет пулсан*

1- м.ш =ур=улта текста такёна-такёна: сёмахсене вакласа (хёш-п.р сёмахсене =е= туллин) минутра 25 сёмахран кая мар вулать*
2- м.ш =ур=улта тик.сс.н: сёмахсене вакласа (хёш-п.р сёмахсене туллин) минутра 35 сёмахран кая мар вулать: анчах сёмахсемпе сыпёксене 3—4 =.рте п.р-п.ринпе пётраштарать: сиктерсе хёварать: вырён.пе улёштарать: сёмахсемпе предложенисем хушшинчи чарёнусене т.р.с тумасть* м.н =инчен вуланине каласа панё чухне пуплев йёнёш.сем тёвать: в.сене в.рентекен пулёшнипе =е= т\рлетет* пёхмасёр каламалли сёвё текстне =ир.пех п.лмест?

«2» паллё =акён пек чухне лартмалла: ача в.рентекен ыйтёв.сем пулёшнипе те текста ёнланаймасть*

1-м.ш =ур=улта саспаллисемпе 20 сёмахран кая мар вулать*

2-м.ш =ур=улта такёна-такёна: сёмахсене сыпёкласа: минутра 30 сёмахран кая маар: сыпёксене: сасёсене 6 =.рте п.р-п.ринпе пётраштарса: сиктерсе хёварса: ылмаштарса вулать: сёмахсемпе предложенисем хушшинчи чарёнусене тума п.лмест* текст ёшлёхне в.рентекен пулёшнипе те каласа параймасть* сёвё текcч.н пысёк пайне пёхмасёр калаймасть?

КЛАСС ТУЛАШ.НЧИ ВУЛАВ ЁСЛАЙ.СЕМПЕ

ХЁНЁХЁВ.СЕНЕ Т.Р.СЛЕСЕ ХАКЛАССИ

В.ренекенсен класс тулаш.нчи вулав пахал.хне т.р.слесе хакланё чухне т.п вырёнта вулав=ён ёслав ёслай.семпе хёнёхёв.сене шута илмелле? +ав шутра: ача- пёча к.некисене п.лни: в.сене х.й т.лл.нех суйласа илме пултарни: к.некене в.=не =итичченех вуласа тухни: ёнланса вулани: вулани =инчен =ыхёнуллён каласа пани: к.некери \керч.ксем текст ёшлёх.н хёш самантне сёнланине ёнкарни? Паллёна ача эрнере м.н чухл. вуланине шута илсе ларта==..Класс тулаш.нчи вулавшён в.рен\ ч.р.к.сенчи тата п.т.м.шле паллёна уйрёммён лартма==.: ёна литература вулавне хакланё чухне шута илмелле?

«5» паллё =акён пек чухне лартмалла: в.ренекен программёна кётартнё (кётартманнисене те) п.рмаях вулать: п.р-п.р к.некене ыттисенчен ун.н тулаш паллисем((яч.пе автор хушамач.) тёрёх уйёрса илет: к.неке автор.н яч. тата унти \керч.ксем тёрёх м.н е кам =инчен =ырнине ёнкарать: хайлава хёй т.лл.н ёшра вуласа тухма пултарать: в.рентекен ыйтёв.сем тёрёх к.некери сёнарсене асёнса тухма тата в.сене сёнлама п.лет: класра халь =е= е маларах вуланё к.неке сенчи хайлава аса илсе каласа параять* класра вуласа тишкерн. 1—2 к.неке (хайлав) ятне аса илсе калать пулсан*

«4» паллё =акён пек чухне лартмалла: в.ренекен программёра кётартнё к.некесене вулать: п.р-п.р к.некене ыттисем хушшинчен ун яч.пе автор хушаматне пёхса суйласа илет: к.неке автор.пе ячее: \керч.ксем е к.неке яч.пе унти \керч.ксем тёрёх м.н е кам =инчен =ырнине ёнкарайрать: урокра палёртнй вёхётра хайлава хёй тёлл.нех ёшра вуласа тухаять: в.рентекен ыйтёв.сем тёрёх к.некери сёнарсене асёнса тухма тата в.сене сёнлама п.лет: халь =е= е маларах класра вуланё к.неке е хайлав =инчен каласа параять* уйрём темёпа класра вуласа ушкёнпа тишкерн. п.р-п.р к.некен (хайлавён) ятне аса илеет пулсан?

«3» паллё =акён пек чухне лартмалла: ача к.некене в.рентекен аса илтернипе =е= вулать: п.р-п.р к.некене ыттисенчен унён паллисем тёрёх в.рентекен пулёшнипе =е= уйёрайрать: унён темине (кам е м.н =инчен =ырнине) к.неке хуплашкинчи е текстри \керч.ксем тёрёх =е= ёнкарайрать* урокра палёртнё вёхётра =.н. к.некене пёхса тухать: анчах та в.рентекен тупма каланё хайлава хёй т.лл.н тупаймасть: класра халь =е= е маларах вуласа тухнё к.неке =инчен чуххёмён =е= каласа пама тата сёнарсене асёнса тухма п.лет: класра вуласа тишкернё к.некесен яч.сене хёш-п.р темёпа =ыхёнтарсан =е= аса илме пултараять пулсан.

2.СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА «ЛИТЕРАТУРНОЕ ЧТЕНИЕ НА ЧУВАШСКОМ ЯЗЫКЕ»

Шкула (2 сех)

Мен-ши вал Таван сершыв? (6сех)

Савна сер, Чаваш сершыве. Пирен сершыври хуласемпе ялсем. Таван республика сыннисен есе-хеле. «Пирен ял (хула)» экскурси.

Халах самахлахенчен. (4 сех)

Чаваш тата ытти халахсен юмахесем юррисем ваттисен самахесемпе туптарусем

Юмахсем.(7 сех)

Керкунне. (7 сех) Керен терле тапхарне (пусламаше ылтан керкунне хура керкунне) чер чунсемпе усен-тарансен пурнасенчи улшанусене санлакан калавсемпе савасем. «Керхи сансем» экскурсии.

Эпир - тусла ачасем. (8 сех) Ачасен пурнасепе есе-хеле весем тусла пулни пер-перне пулашни.

Ес телей те саванас курет. (7 сех) Ес синчен терле професси синчен есен пурнасри пелтереше халах пурлахешен тарашни ес сынна телей куни синчен сырна калавсемпе савасем

Хел. (5 сех) Хеллехи санталак. Чер чунсемпе усен-тарансен хеллехи пурнасе Сене сула кетсе илни «Хел ситсен» экскурси

Таван кил-йышра. (2 сех) Пирен неселсем. Аннесемпе асаннесем кукамайсемпе аппасем, весен есе-хеле. Аннесем синчен сырна калавсемпе савасем

Килче ыра суркунне. (9 сех)Чер чунсемпе усен-тарансен пурнасенчи улшанусем. Пар кайни. Ачасен ваййи-кулли. Аслисен сурхи есесем Космонавтика куне Космонавтсем синчен

Чер чунсем - пирен туссем. (17 сех) Чер чунсем синчен сырна калавсем савасем ваттисен самахесемпе туптарусем (тупмалли юмахсем). Чер чунсене хутелесси, весене пулашасси.

Усен-таран тенчи. (7 сех) Варман пурнасе, усен-таран синчен сырна сава-юра, калавсемпе халапсем

Су уйахне кетемер.(11 сех) Суллахи сут санталак, уй-хирти тата пахчари ессем синчен сырна калавсемпе савасем, терленчексем.
Пахмасар калама веренмелли савасем: сут санталак, таван ен, тус-таванлах, терле чер чун синчен калакан 5-6 сава (верентусе сеннисем тата ачасем хайсем камалласа суйланисем).
Вулав ханахавесем. Терес, анланса, пер тикессен, самахсене вакламасар (каткас тытамла самахсене -сыпакласа) вуласси. Вулав хавартлахё - минутра 50 самахран кая мар (ашра вулана чухне самах шуче 60 таран усмелле). Вулана чух шухаша пасмасар, терес чаранусем туса сывлаш саварса ярасси. Хутсар предложенин пур тесесене те тере с интонаципе вуласси. Шухашпа теллеве кура текста хаварт е хуллен, сасса хапартса е хапартмасар вуласси.

Текстпа еслесси. Сыханулла пуплеве аталантарасси.
Вулана текст тарах ыйтусене хуравласси, каланине текстри предложенисемпе сиреплетесси. Текста пахаласси, ана вёрентусе ыйтавесем е кенекери укерчекле план тарах аса илсе каласси.
Вулана текст тарах самахла укерчексем тавасси. Пысаках мар калав шалашне (содержанине) патраштармасар, йеркипе аса илесси.
Кенекери укерчексем мене санланине, весем калаван хаш пайне катартнине палартасси, сав вырана текстра тупасси.
Калава темисе пая уйарасси, весене ят парасси; вулана текстан теп шухашне палартасси (верентусе пулашнипе).
Илемлех мелесене - танлаштарусене, эпитетсене, метафорасене (терминсене асанмасар) - санасси.
Сывах пелтерешле самахсене танлаштарасси, ун пек самахсене верентусе пулашнипе тупасси.
Нумай пелтерешле самахсене терес анланасси. Верентусе пулашнипе текстра терле пулама, сынна, сут санталака санарлан катартакан самахсене тупасси, весемпе самахла укерчексем туна чух уса курасси, тавралаха санасси, танташсемпе выляни синчен печек калав хайласси.
Юмаха, калава, савва пер-перинчен уйарса илме пелесси.
Сасалла пуплевен (каласаван) пысак пелтерешле мелесене - хавартлаха, янаравлаха, саса хуланаш-синсешне, кевелехне кирле пек улаштарма веренесси. Самахсене терес каласси.
Вулав кенекипе еслеме ханахтарасси.
Тупмаллипе паллаштарасси, кирле калав е сава ятне шыраса тупма верентесси. Хайлав хыссанхи ыйтусемпе ессене пурнасласси (верентусе пулашнипе).

Класс тулашенчи вулав (17 сехет)

Вулав материале. Ача-пача валли каларна 8-30 страницалла кенекесем. Ачасем хайсем теллен ашра тата тепер хут саспа суйласа вуламалли савасем, юмахсем, калавсем (калапаше - 5 страница таран).
Вулав тематики. Чаваш сершыве, ачасен пурнасепе ессесем, чер чунсемпе усен-таран синчен. Тем те пер курса сурени. Юмахсем.
Ача-пача кенекипе еслесси. Кенекен теп пайесене, весен ячесене (хуплашка, страницасем, тупмалли) пелесси.
Кенекене мен синченнине ячепе авторе, укерчекесем тарах анкарасси (I сурсул); мен е кам синчен итленине, вуланине ыйтсан терес хуравласси.
4-5 кенекене темине кура ушканласа уйарасси; вулав темине палартасси, кенекене унан хайне евер паллисем тарах суйласа илесси. I сурсулта - итлене текста, II сурсулта - харпар хай теллен вуланине аса илсе ыйтусем тарах каласа парасси. Терле пулама, санарсен есе-хелепе

хатланкалашесене терс хак парасси. Кенеке куравепе, сену плакачепе (I сурсул), хуплашкасен картотекипе тата ансат каталог карточкипе (II сурсул) паллаштарасси.
1-2 класра таташах курна ача-пача кенекисен авторесене терес аса илесси.
Ачасен харпар хай теллен кенеке вулас камал туртамне вайлатасси; класри вулавса кетесне тирпейлесе тама ханахтарасси, ун сине таянса терлерен литература ваййипе паллаштарасси.
Вулана хайлавсен уйрам пайесене кус керет выляса катартасси.

3. ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА «ЛИТЕРАТУРНОЕ ЧТЕНИЕ НА ЧУВАШСКОМ ЯЗЫКЕ»

№ п/п	Раздел теми, сехет шучĕ	Урок теми	Сехет шуче
1	**Шкула (2 сех.)**	Эпĕ иккĕмĕш класс ачи. А. Алка «Чи савнăçлă кун».	1
2		Хутла вĕренме тытăнакана. И. Шухши. Чернил.	1
3	**Мĕн-ши вăл Тăван çĕр-шыв (6 сех.)**	П. Хусанкай Савнă çĕр, Чăваш çĕр-шывĕ	1
4		Сăвăласа çырнă хайлав. П.Хусанкай «Çĕшывăмăр пуçламăшĕ»	1
5		КТВ Ылтăн тумлă кĕркунне	1
6		Илемлĕ хайлав; хаçат-журналсенче тĕл пулакан текстсем	1
7		Ăслăх хайлавĕ; унăн тытăмĕпе чĕлхи	1
8		Сăвăласа çырнă илемлĕ хайлав	1
9	**Халăх сăмахлăхĕнчен (4 сех.) КТВ**	Халăх сăмахлăхĕ Тупмалли юмахсем.	1
10		КТВ Хутлам е вĕççĕр такмаксем.	1
11		Вăйă юррисем. Çăварни.	1
12		Чăвашсен ача-пăча ваййисем.	1
13	**Юмахсем (7 сех).**	Кинеми, мăнукĕ тата чăпар чăх.	1
14		Н. Иванов Шиклĕ Шăши	1
15		Çилпе Хĕвел? Тетте-юмах.	1
16		Сарă аист	1
17		КТВ Саркайăк мĕншĕн сарă тĕслĕ?	1
18		Н.Карай Çырлана кайсан	1
19		Ю.Ярмыш Кӳлĕ.	1
20	**К.ркунне**	П.Эйзин Сывă пул çу кунĕ.	1

21	**(7 сех)**	КТВ В. Ахун Шурă акăш чĕпписем	1
22		В. Ямаш Кĕр ирĕ	1
23		М Трубина Кĕр çитрĕ. Н Сладков. Ылтăн çумăр	1
24		Г. Харлампьев Эсир пакша курнă-и С Сарпай Хура кĕркунне	1
25		К. Иванов Кĕркунне С. Аксаков Хĕл ларас умĕн	1
26		КТВ В. Енĕш Пăши пăрушĕ	1
27	**Эпир туслă та хаваслă ачасем (7 сехет)**	П. Хусанкай «Шкул ачи»? С Иванов «Сапăрлăх çинчен»	1
28		А. Кăлкан Чăрсăр автансем В Осеева Алюшпа Кĕтерук	1
29		К. Чуковский Лапăрчăк И Шухши Сылтăм алăпа сулахай алă	1
30		Н. Симунов Пулăра О Савандеева Микула пичче кучченеçĕ	1
31		А Барто Вăт епле вăл пулăшать	1
32		Е Афанасьев Кенттипе Мишша И Малкай Çӳпçе	1
33		В. Осеева Кăвак çулçăсем	1
34	**Ĕç телей те савăнăç кӳрет (5 сехет)**	И. Яковлев Эпĕ Сехет çĕмĕрни	1
35		Н. Иванов Мухтанчăк çерçи	1
36		И. Шухши Куршанак çыпăрĕ В. Тимаков Пыл хурчĕ	1
37		КТВ А. Васильева Çăкăр пиçет В. Самойлов Ырă ĕç	1
38		Н.Иванов Пахча хуралçи А.Кăлкан Кĕтӳç	1
39	**Хĕл (4 сехет)**	Н. Шелепи Юр А. Алка Çĕнĕ çул юрри	1
40		Н. Матвеев Раштав уйăхĕ А. Пушкин Хĕллехи каç	1
41		Хумма Çеменĕ Хĕллехи вăрман Г. Луч Кукăр сăмса	1
42		Н. Сладков Хĕл каçни В.Эктел Юр пике	1
43	**Тăван кил-йышра (2**	В. Давыдов Анатри Юратнă анне Б.Данилов Хăш вăхăтра	1

	сехет)	ҫывӑрать-ши анне	
44		В. Сухомлинский Ан кўренсем, атте! Амӑшӗ мӗншӗн макăрнӑ	1
45	**Килчӗ ырӑ ҫуркунне (5 сехет)**	Калина Малина Тумла Н. Матвеев Пуш уйӑхӗнче	1
46		Ҫуркунне ҫитрӗ. К. Иванов Ҫуркунне ҫитсен	1
47		Н. Шелепи Пӑр каять	1
48		А.Николаев Ҫурхи сӑсӑ	1
49		М. Козлов Ҫур ҫеҫкисем	1
50	**Чӗр чунсем-пирӗн туссем (9 сехет)**	М.Волкова Пӑши пӑрушӗ	1
51		Г.Луч Ай, пакша	1
52		Хветӗр Уяр Пурӑш	1
53		А. Хум Кӑткӑсем	1
54		Р.Сарпи Улай	1
55		Г.Харлампьев Юрӑ ӑстисем	1
56		К.Чуковский Чӑх чӗппи	1
57		П.Эревет Сар автан В.Сухомлинский Мӑр-мӑр кушак мӗнрен тӗлӗннӗ	1
58		Б.Заходер Мулкач ҫури	1
59	**Ўсен-тӑран тӗнчи (5 сехет)**	Н. Матвеев Пӗр йыхри йывӑҫсем	1
60		Ҫ. Элкер Юман	1
61		Г. Орлов Вӑрманӑн пӗрремӗш кучченеҫӗ.	1
62		М.Волкова Хурлӑхан, ан хурлан. Р.Сарпи Кўлӗ	1
63		Г.Харлампьев Ҫумӑр Н.Шупуҫҫынни	1
64	**Ҫу уйӑхне кӗтӗмӗр (5 сехет)**	А.Алка Малтанхи аслати	1
65		С. Асамат Ҫумӑр ташши	1
66		Ҫ.Элкер Ҫуллахи ир	1
67		Ю. Силэм Утӑ ҫинче вӑрманта	1
68		А.Костецкий Утӑра	1